

UNIVERSITETETS PSYKOLOGISKE KLINIKS
60-ÅRS JUBILÆUMSKONFERENCE

Rids af klinikkens historie – to skridt frem og et halvt tilbage

Susanne Lunn

Artiklen er skrevet på baggrund af et foredrag afholdt i anledning af Universitetets Psykologiske Kliniks 60-års jubilæum. I artiklen gives et overblik over klinikkens historie med den nationale og internationale psykologi som baggrund. Den såkaldte 'scientist-practitioner model' præsenteres, og der argumenteres for, at klinikken i dag fremstår styrket både i kraft af et fælles overordnet teoretisk udviklingspsykopatologisk perspektiv, og fordi arbejdet i klinikken i de seneste år i langt højere grad end tidligere har formået at integrere klinisk psykologisk forskning med klinisk praksis. Samtidig advares der mod en nedprioritering af praksis til fordel for forskningen, hvor det tidligere var forskningen, der ikke var tilstrækkelig tilgodeset.

Indledning

I denne artikel vil jeg prøve at give et kort rids over nogle udvalgte aspekter ved Universitetets Psykologiske Kliniks historie. Jeg vil primært fokusere på de teoretiske og indholdsmæssige aspekter, som jeg forsøgsvis vil sætte i relation til både psykologiens, universitetets og den samfundsmæssige udvikling. Nogle få kronologiske facts er dog nødvendige som baggrund, da der refereres til dem i løbet af artiklen.

- 1886: Oprettelse af Psykofysisk Laboratorium
- 1944: Etablering af et treårigt cand. psych.-studium
- 1950: Oprettelse af Universitetets Børnepsykologiske Klinik (UBK) under ledelse af psykolog Bodil Farup og et særligt professoralt tilsynsråd
- 1960: Opgradering af uddannelsen til akademisk niveau og udvidelse af den studiemæssige ramme til 5½ år
- 1963-1968: Udnævnelse af Lise Østergaard som den første professor i klinisk psykologi i 1963. UBK tilknyttes professoratet i klinisk psykologi og suppleres siden med en voksenklinik og en forskningsafdeling
- 1968: Oprettelse af Institut for Klinisk Psykologi (IKP)
- 1972: Indførelsen af verdens mest progressive universitetslov
- 1996: Sammenlægning af IKP og Psykologisk Laboratorium
- 2003: Universitetet som koncern. Vedtagelse af den nyeste universitetslov, som først implementeres nogle år senere på Københavns Universitet.

Figur 1

I maj 1886 blev det andet psykologiske institut i verden grundlagt i Danmark af Alfred Lehmann under navnet Psykofysisk Laboratorium, senere Psykologisk Laboratorium. Lehman skabte en tradition for eksperimental psykologi, men havde samtidig en interesse for anvendt psykologi, som dog ikke blev en integreret del af Psykologisk Laboratorium før langt senere. Der var altså ikke tale om en professionsuddannelse, men om et institut (laboratorium) domineret af et teoretisk og eksperimentelt forskningsfelt.

Den kliniske gren af den anvendte psykologi fik imidlertid sin egen institution med oprettelsen af Universitetets Børnepsykologiske Klinik (UBK) i 1950 under ledelse af psykolog Bodil Farup og et særligt professoralt tilsynsråd (Jensen, 1990; Lunn, 2000; Perch, 1990; Schultz Jørgensen & Almstrup, 1990). Økonomisk blev UBK støttet af Rockefeller Foundation, og universitetet skulle først fra 1955 bære det fulde økonomiske ansvar selv (Perch, 1990). I de første år af klinikens virke udgjorde klinisk-psykologisk behandling af børn og postgraduat uddannelse af færdige psykologer de primære arbejdsopgaver. Det var fra klinikens start et eksplicit mål, at den gennem en systematisk kandidatuddannelse skulle fungere som løftestang på landsplan for klinisk børnepsykologi. Som den daværende professor i psykiatri på Rigshospitalet, Hjalmar Helweg, udtrykte det: "Det er hensigten gennem uddannelse af et tilstrækkeligt antal børnepsykologer ... at aabne mulighed for efterhaanden at oprette ca. 100 klinikker i København

og provinsbyerne med de uddannede børnepsykologer som ledere (citeret fra Perch, 1990, s. 40-41).

I 1963 blev Lise Østergaard udnævnt som professor i klinisk psykologi. UBK blev tilknyttet dette professorat, og i årene der fulgte, suppleret med en voksenklinik og en forskningsafdeling. I 1968 blev Institut for Klinisk Psykologi (IKP) oprettet på initiativ af Lise Østergaard og udgjorde den organisatoriske ramme for de tre afdelinger, børneklinikken, voksenklinikken og forskningsafdelingen samt for undervisningen i klinisk psykologi.

I 1972 resulterede bl.a. studenteroprøret i 1968 i verdens mest progressive universitetslov, i 2003 indebar vedtagelsen af den nye universitetslov, at det bal endeligt var forbi, og i mellemtiden blev IKP og Psykologisk Laboratorium lagt sammen til et nyt institut, Institut for Psykologi.

Så vidt det rent kronologiske.

1. Københavnerskolens storhed og fald

Psykologisk Laboratorium var i mange år den eneste institution i Danmark, hvor der både blev uddannet psykologer og lavet psykologisk forskning. Udvidelsen af Danmarks Lærerhøjskole med en skolepsykologuddannelse og oprettelsen af Psykologisk Institut i Århus fandt først sted i henholdsvis 1965 og 1968, siden suppleret med uddannelser ved Aalborg Universitet (1998), RUC (som dog ikke uddanner cand. psych.'er) og sidst på Syddansk Universitet, hvor det første hold studerende netop er startet (september 2010). Psykologisk Laboratoriums mangeårige monopol på uddannelse og forskning var et af de forhold, som muliggjorde, at dansk psykologi udviklede en meget speciel profil sammenlignet med psykologien internationalt. Hvor psykologien i den første halvdel af det tyvende århundrede internationalt set var domineret af tre retninger, gestaltpsykologi/kognitionspsykologi, psykoanalyse/dynamisk psykologi og behaviorisme/adfærdspsykologi (Køppe, 1983), var dansk psykologi karakteriseret ved den såkaldte Københavnerskole. Denne retning inden for psykologien kan beskrives som en særlig fænomenologisk perceptions- og erkendelsespsykologi med Edgar Rubin som en helt central figur. Rubins klassiske vase og figur- grundforsøg vil være de fleste psykologer bekendt ligesom hans to efterfølgere Tranekjær Rasmussen og Franz From, og især sidstnævntes bog "Om oplevelsen af andres adfærd" (1953).

Rubins forskningsideal var at opløse et genstandsområde til dets mindste enheder for derudfra at opbygge enkle forklaringer. Metoden var at observere så nøjagtigt som muligt og rendyrke beskrivelsen af sine oplevelser. Han nærrede en udpræget modvilje mod teorier og teorisystemer, som han anså for spekulative korthuse, ikke mindst psykoanalysen og den fænomenologiske filosofi. Meget lidt psykologisk forskning fandt i det hele taget

nåde for hans blik, og han var ikke blot kritisk over for andre, men også over for sig selv, hvilket formodentlig er en del af forklaringen på både hans egen og hans medarbejders lave skriftlige produktivitet. I denne forbindelse skal det nævnes, at opponenter ved Franz Froms disputats, ”Om oplevelsen af andres adfærd”, som var den første psykologiske disputats i Danmark siden Rubins egen 40 år tidligere, humoristisk karakteriserede dansk psykologi som en ”Geheimwissenschaft”, hvor udøverne af faget lod de psykologiske værker blive i skrivebordsskufferne (refereret i Hjørland, 2000).

Københavnerskolen var som nævnt et særligt dansk fænomen, hvis udvikling og dominans op til 60’erne ikke alene kan begrundes med Psykologisk Laboratoriums monopol, men som også må ses i relation til universitetets særlige styreform. Traditionens kvaliteter ufortalt var en del af forklaringen på Københavnerskolen den ledelsesform, som har fået betegnelsen *professorvældet*. Professorvældet som styreform muliggjorde, at et fag kunne koncentrere sig om at udvikle én særlig tradition og isolere sig fra andre strømninger gennem en enevældig ansættelsespolitik. En sådan hegemonisk ledelse kunne ikke holde i længden. Årsagerne hertil er mange og komplekse, men væsentlige elementer er:

1. Store ungdomsårgange i kølvandet på 2. verdenskrig, som både medførte et pres på universiteterne og muliggjorde udviklingen af nye selvbevidste og antiautoritære ungdomskulturer.
2. Et samfundsmæssigt behov for psykologer, først og fremmest børnepsykologer, som medførte et behov for en anvendt psykologi og dermed en professionsuddannelse, hvor uddannelsen under professorvældet var en rent akademisk magisteruddannelse.
3. Nye strømninger inden for psykologien. Internationalt var faget i en kolossal vækst, ligesom interessen for faget eksploderede i sidste halvdel af det tyvende århundrede.

2. Studenteroprøret

I 1944 oprettedes det første cand. psych.-studium, som var en 3-årig uddannelse, der primært tog sigte på at tilgodese behovet for skolepsykologer, og som havde karakter af et eftermiddagsstudium fra kl. 15-18, hvor mange af de studerende var folkeskolelærere. Tilgangen var ca. 80 studerende pr. år. I 1960, hvor studiet blev udvidet til en 5½-årig akademisk uddannelse (Jensen, 2000), var tilgangen 120 og i 1965 400 pr. år (Køppe, 1983). Den massive forøgelse af studentermassen med selvbevidste og videbegærlige unge, et studium, der stadig bar præg af at være indrettet på efteruddannelse af folkeskolelærere, få faste lærerkræfter, en autoritær og gammeldags envejsundervisning samt en snæver og verdensfjern opfattelse af psykologien som videnskab, af Finn Ejner Madsen karikerende benævnt som ”Sjællands-

skolen" (Karpatschhof, 2000), udgjorde en væsentlig del af grundlaget for studenteroprøret i 1968.

I tiden op til og i kølvandet på dette oprør og den kulturrevolution i bred forstand, som det blev eksponent for, blev psykologistudiet radikalt forandret. Illustrativt for dette er den måde, al tidligere psykologi blev forkastet på. Startede man på studiet i årene lige efter 68 (som blandt mange andre forfatteren til denne artikel) og var ivrig efter at få anbefalet lærebøger, blev man mødt med ordene: "De bøger, der er skrevet, er ikke værd at læse, og de, der er værd at læse, er ikke skrevet endnu." I årene der fulgte, blev lærerstaben voldsomt udvidet, fra 3 fuldtidsansatte og 33 beskikkede lærere i 1960 til 30 heltidslærere, 40 eksterne lektorer og 20 undervisningsassistenter i slutningen af 70'erne (Køppe, 1983).

Man kan stille sig det spørgsmål, hvilken betydning det har haft for psykologien, at bruddet med psykologien før 1968 og repræsentanterne for denne var så radikalt. Ligeledes kan man overveje, hvilken betydning, det har haft for den psykologiske videnskab, at det store behov for lærerkræfter til de psykologiske uddannelsesinstitutioner sidst i 60'erne og begyndelsen af 70'erne indebar, at en meget stor andel af de nye universitetsstillinger blev besat inden for en kort tidsperiode af personer inden for den samme generation med den konsekvens, at der stort set var lukket for tilgang af nye forskere og lærerkræfter i mange år frem og dermed også til en vis grad for fornyelse.

3. Den kliniske psykologis udvikling og oprettelsen af Institut for Klinisk Psykologi

Hvor studenteroprøret var svar på et universitet og et institut, som tiden var løbet fra, var UKB et svar på det samfundsmæssige behov for psykologer og et eksempel på en ny strømning inden for psykologien, nemlig den kliniske børnepsykologi. Denne del af psykologien udviklede sig efter 2. verdenskrig, hvor psykiske problemer hos børn, der havde mistet deres forældre, var blevet adskilt fra dem under krigen eller traumatiseret på anden måde, blev åbenbare.

UKB var imidlertid ikke alene svar på et behov for kliniske børnepsykologer, men også starten på den kliniske psykologis indpas på universitetet. Den kliniske psykologi var i 1950, hvor UKB som tidligere omtalt blev oprettet, i sin vorden. Den udviklede sig parallelt inden for to praksisfelter, det skolepsykologiske område og psykiatrien. Men hvor der på universitetet var en interesse for det pædagogiske praksisområde, blev den kliniske psykologi i mange år betragtet som uvidenskabelig og dermed heller ikke som en mulig universitetsdisciplin.

Med UKB fik den kliniske børnepsykologi en organisatorisk ramme at udvikle sig indenfor. Uden for denne ramme udviklede den sig langsomt

i tilknytning til skolevæsenet. Selvom den første psykolog blev ansat ved skolevæsenet i 1934, var det først i 60'erne, at kliniske psykologer begyndte at blive ansat ved skolevæsenet, og først i 1972 at sådanne ansættelser blev formaliseret (Mortensen, 2000, 2010).

Den voksenkliniske del var henlagt til psykiatrien, hvor de kliniske psykologer også kun langsomt vandt fodfæste. Den første kliniske psykolog, Helle Kehlet, blev ansat i 1950, siden efterfulgt af Lise Østergaard, der blev ansat i 1954 på Rigshospitalets voksenpsykiatriske afdeling og som chefspsykolog samme sted fra 1958. Lise Østergaard styrkede og cementerede den kliniske psykologis rolle i psykiatrien og udviklede en højt kvalificeret testpsykologisk tradition, som siden blev fulgt op og suppleret med psykoterapi af hendes efterfølger Alice Theilgaard (Lunn, 2000). Samtidig var hun en pioner inden for den klinisk-psykologiske forskning, hvilket hendes disputats *Formelle skizofrene tankeforstyrrelser* (1962) vidner om. I denne disputats forenede hun den fænomenologiske tradition fra Psykologisk Laboratorium med udviklingspsykologisk og psykopatologisk tænkning og klinisk undersøgelsesmetodik og dementerede med dette arbejde meget overbevisende den herskende fordom om, at klinisk psykologi var uvidenskabelig. Hun anskueliggjorde, at klinisk psykologi ikke alene var en praktisk, men også en videnskabelig disciplin, og hun forbandt klinisk psykologisk forskning og praksis, hvilket siden skulle vise sig meget vanskeligt at realisere.

I takt med det samfundsmæssige behov for en anvendt psykologi, store studenterårgange og større undervisningsbehov, blev UBK knyttet til og senere en integreret del af psykologi ved Københavns Universitet. Dette skete i kølvandet på oprettelsen af et professorat i klinisk psykologi, som Lise Østergaard fik i 1963 efter en del polemik om, hvorvidt det skulle beklædes af en psykolog eller en psykiater (Lunn, V., 1962). Man kan i forbindelse med oprettelsen af dette professorat spørge, hvorfor det blev oprettet inden for klinisk voksenpsykologi og ikke inden for klinisk børnepsykologi. Flere ting talte for at oprette det inden for børneområdet. Det var her, behovet for psykologer meget tydeligt viste sig og også her, den første psykolog blev ansat. Yderligere var cand. psych.-studiet fra 1944 i høj grad indrettet med henblik på det skolepsykologiske område, hvilket tydeligt fremgår af de opgaver, der blev stillet til afgangseksamen (se fx Theilgaard, 2000). Endelig medvirkede professor i pædiatri Preben Plum, som samarbejdede med lederen af UBK, Bodil Farup. Lise Østergaard er uden tvivl en del af svaret, da hun besad de kvalifikationer, der skulle til. Men herudover har den fremtrædende plads, voksenpsykiatrien havde og stadig har i forhold til børnepsykiatrien, været afgørende. Det var også mandlige professorer inden for voksenpsykiatrien, ud over Preben Plum, der spillede en væsentlig rolle i forbindelse med oprettelsen og besættelsen af professoratet. Men man kan måske med endnu større ret undre sig over, hvorfor et sådant professorat stadig ikke findes ud over det adjungerede professorat ved Aalborg Universitet, som Karen Vibeke Mortensen fik i 2002. Karen Vibeke Mortensen har

da også med rette kaldt det børnekliniske område for psykologiens forsømt barn.

Med ansættelsen af Lise Østergaard som professor i klinisk psykologi ved Psykologisk Laboratorium fik den kliniske psykologi en ekspansiv frontfigur. Efter hendes ansættelse blev børneklubben suppleret med en klinik inden for voksenområdet, som hun selv kom fra. Ligeledes blev der få år efter hendes ansættelse ansøgt om oprettelse af et selvstændigt institut, Institut for Klinisk Psykologi (IKP), hvilket blev effektueret i 1968. IKP kom herved til at udgøre den organisatoriske ramme om de to praksisområder, børneklubben og voksenklubben, som i samarbejde med en nyoprettet forskningsafdeling skulle sikre en integration af teori og praksis og en forskningsbaseret klinisk psykologi. Samtidig var der, med den nye universitetslov, der også gav studerende og det teknisk-administrative personale indflydelse, skabt mulighed for en dialog mellem klinisk psykologi og de studerende. Disse muligheder blev desværre ikke helt indfriet, hvilket der er mange grunde til. En af grundene var, at Lise Østergaard i sin egenskab af professor under studenteroprøret i 1968 blev slået i hartkorn med professorvældet, hvorved der fra starten var skabt et modsætningsforhold mellem de studerende og IKP. En anden grund var, at ikke kun børneklubben, men også voksenklubben i en årrække havde opbygget deres egen organisations- og arbejdskultur. De havde levet relativt isoleret fra universitetet også rent geografisk og ikke var specielt interesserede i, at de studerende skulle komme og blande sig. De var heller ikke interesserede i at skulle integreres med en forskningsafdeling under en faglig ledelse af en professor, Lise Østergaard. Resultatet blev, at det nye institut i praksis kom til at bestå af tre afdelinger med tre forskellige traditioner.

Børneklubben, der som udgangspunkt var psykoanalytisk orienteret, fortsatte med at være det, men blev i 70'erne suppleret med en socialklinisk tilgang (repræsenteret ved Ingrid Leth).

Voksenklubben, som Lise Østergaard selv havde oprettet, og som også havde ansat medarbejderne, udviklede sig i teoretisk henseende meget forskelligt fra hende selv. Hvor Lise Østergaard med sin baggrund i psykiatrien og den almene psykologi havde en testpsykologisk, en psykopatologisk og en udviklingspsykologisk tilgang, udviklede voksenklubben et meget ambivalent forhold til psykiatrien og til alt, som smagte af diagnosticering, psykologiske test og psykopatologi. Det er svært at give en samlet teoretisk karakteristik af den, men hvis man skulle gøre det, er en fænomenologisk, eksistentiel tilgang nok det mest rammende. Hvad der imidlertid først og fremmest karakteriserede voksenklubben, var en ikke særlig teoretisk terapeutisk pluralisme, hvor mange af det boom af terapiformer, som internationalt så dagens lys i 70'erne og 80'erne, blev introduceret og afprøvet.

Ud over denne teoretiske mangfoldighed udviklede der sig internationalt og også på IKP en række subspecialer, på IKP klinisk spædbørnspsykologi, sundhedspsykologi og kulturpsykologi.

IKP var således et hus med mange forskelligartede teoretiske kasketter og specialer uden en fælles overordnet teoretisk hat. Det skal dog siges, at visse teoretiske retninger aldrig vandt fodfæste. Det gælder adfærdsteorien og behaviorismen, som havde en enkelt isoleret repræsentant på Psykologisk Laboratorium, nemlig Melvin Leon.

Den manglende fælles teoretiske referenceramme betød imidlertid ikke, at man ikke havde et fællesskab. Ud over undervisningen i klinisk psykologi, herunder de såkaldte supervisionshold, hvor de studerende fik en intensiv supervision i egne psykoterapeutiske forløb, var den såkaldte *science-practitioner*-model (Belar, 2000) en fælles grundmodel for IKP. Modellen understreger vigtigheden af en integration af forskning og praksis, hvilket også var selve ideen med et Institut for Klinisk Psykologi med en voksen- og børneklínik og en forskningsafdeling. Problemet var imidlertid, at den model var svær at realisere, da de medarbejdere, der skulle realisere den, ikke selv repræsenterede den, idet de enten var primært klinisk eller forskningsmæssigt uddannede og således ikke besad begge former for kvalifikationer.

4. Situationen i dag

Hvordan ser situationen så ud i dag?

Internationalt er den kliniske psykologi blevet akademiseret, hvilket delvis hænger sammen med udviklingen af det amerikanske diagnosesystem, Diagnostic Statistical Manual (DSM), som har gjort sig til talsmand for en deskriptiv diagnostik, og som eksplicit har taget afstand dels fra en integration af syndromer og ætiologiske overvejelser, dels fra diagnoser som er associeret med en bestemt teori. Sidstnævnte har således ført til, at neurosebegrebet ikke længere optræder i DSM (for et overblik over udviklingen af DSM, se Mirdal, 2000).

En anden væsentlig udvikling er evidensparadigmet og det dermed forbundne stigende dokumentationskrav til behandling – et krav, som både har ændret terapierne og klinikken.

Specielt hvad gælder universiteterne er en forskeruddannelse i form af ph.d.-uddannelsen blevet etableret. De forskningsmæssige krav og kvalifikationer til de ansatte og for at blive ansat er klart forøgede, og publikationspresset er stadigt stigende.

Zoomer vi ind på Universitetets Psykologiske Klinik, ses følgende udviklingstendenser:

- Der er en langt højere integration af forskning og terapeutisk praksis end tidligere, idet hovedparten af de, der arbejder i klinikken, er dobbeltkvalificerede, dvs. både har en klinisk og forskningsmæssig efteruddannelse.

- Adfærdsterapiens anden bølge, den kognitive terapi, er blevet repræsenteret på klinikken. En gængs fordom mod klinikken har været, at der er de jo alle psykoanalytisk orienterede eller såkaldt 'psykodynamikere'. Børne-klinikken havde som udgangspunkt en psykoanalytisk orientering, men det havde hverken voksenklinikken eller forskningsafdelingen. Selvom psyko-analysen er repræsenteret på klinikken og på Institut for Psykologi og i år er blevet udvidet med et psykoanalytisk center, har psykoanalysen altid levet en marginaliseret tilværelse på Institut for Psykologi.

- Den teoretiske pluralisme er blevet suppleret med et overordnet fælles teoretisk perspektiv, nemlig udviklingspsykopatologien. Dette perspektiv er ikke en egentlig teori, men en overordnet indfaldsvinkel til forståelse af normal såvel som psykopatologisk udvikling med fokus på selve udviklingsprocessen. Frem for at anskue udvikling og psykopatologisk udvikling lineært og deterministisk, ses udvikling som en livslang proces, hvor der tages højde for den udvikling, der finder sted her og nu under hensyntagen til både det aktuelle, og det der er sket indtil nu. Med andre ord er det selve udviklingsprocessen, som er transformerende, og som udgør bindeledet mellem de forskellige forhold, der influerer på det enkelte individs udvikling og mellem aktuelle og tidligere påvirkninger og erfaringer.

I den følgende del af dette nummer af Psyke & Logos vil anvendelsen af det udviklingspsykopatologiske perspektiv blive eksemplificeret gennem forskellige aktuelle projekter på klinikken, ligesom en kritisk diskussion af dette perspektiv vil indgå (se indledningen til nummeret).

Konklusion

På baggrund af ovenstående kan man konkludere, at klinikken i langt højere grad i dag indfrier scientist-practitioner-modellen end tidligere. Men træerne vokser ikke ind i himlen. Hvor klinikken eller klinikkerne tidligere repræsenterede en skævhed i denne model på bekostning af forskningen, er vi i dag i risiko for det modsatte, nemlig at praksissiden tilsidesættes. Denne risiko kommer både udefra og indefra. Udefra i form af stigende publikationskrav i "børsnoterede" (Katzenelson, 1995) tidsskrifter og krav om eksterne bevillinger kombineret med årlige nedskæringer samt nedskæringer i universitetets basismidler. Indefra i en naturlig søgen mod det, der giver prestige og bevillinger, og det gør noget så fremmedartet som klinisk virksomhed på et universitet ikke. Det kan man så håbe, at en conference som den afholdte jubilæumskonference i august 2010 gør. Konferencen var overordentlig velbesøgt og vidnede om et stort behov blandt kliniske psykologer for at kunne komme og hente inspiration og viden fra en klinik på et universitetsinstitut, der har forskning i psykopatologi og klinisk praksis

som sin genstand. Lad os håbe, klinikken også får mulighed for at afholde et 70-års jubilæum.

LITTERATUR

- BELAR, C. D. (2000). *American Psychologist*, 55, 249-50.
- FROM, F. (1953). *Om oplevelsen af andres adfærd*. København.
- JENSEN, R. (1990). UBK's prenatale periode og tidlige barndom. In *Børn og terapi. Universitetets børnepsykologiske Klinik*. København: Dansk Psykologisk Forlag.
- JENSEN, R. (2000). Knudepunkter i dansk psykologis udvikling i årene 1940-2000. *Psyke & Logos*, 21, 174-186.
- HJØRLAND, B. (2000). Træk af dansk psykologis historie. *Psyke & Logos*, 21, 11-55.
- KARPATSCHOFF, B. (2000). Fra fænomenologidebat til studenteroprør – om udviklingen af Københavnerfænomenologien 30 år efter. *Psyke & Logos*, 21, 152-173.
- KATZENELSON, B. (1996). Psykologi: En videnskab – flere videnskaber? Status og fremtidsperspektiver. In G. Mirdal & I. Bryderup (Eds.), *Aspekter af psykologisk forskning i Danmark*. Statens Humanistiske Forskningsråd.
- KØPPE, S. (1983). *Psykologiens udvikling og formidling i Danmark i perioden 1850-1980*. København: Gads Forlag.
- LUNN, S. (2000). Den kliniske psykologis udvikling ved Københavns Universitet. In P. Elsass & S. Lunn (Eds.), *Psykologi i forvandling*. Universitetsklinikken, Institut for Psykologi og Dansk Psykologisk Forlag.
- LUNN, V. (1962). Psykiatrisk omnipotens. *Ugeskrift for Læger*, 124, 82-84.
- MIRDAL, G. (2000). Psykopatologibegrebet - en dekonstruktion. In P. Elsass & S. Lunn (Eds.), *Psykologi i forvandling*. Universitetsklinikken, Institut for Psykologi og Dansk Psykologisk Forlag.
- MORTENSEN, K. V. (2000). Lidt om udviklingen af klinisk børnepsykologi i Danmark. *Psyke & Logos*, 21, 224-242.
- MORTENSEN, K. V. (2000). Om at være klinisk psykolog. In S. Lunn, *Fra kromosomer til metaforer. Klinisk psykologi i spændingsfeltet mellem humaniora og naturvidenskab*. DK: Dansk Psykologisk Forlag.
- PERCH, P. W. (1990). Da UBK blev til – og rådgivningscentre fulgte i kølvandet. In Schultz Jørgensen & Almstrup (Eds.), *Børn og terapi. Universitetets børnepsykologiske Klinik*. København: Dansk Psykologisk Forlag.
- SCHULTZ JØRGENSEN, P. & ALMSTRUP, O. (1990). Introduktion. In *Børn og terapi. Universitetets børnepsykologiske Klinik*. København: Dansk Psykologisk Forlag.
- THEILGAARD, A. (2000). Glimt fra O's historie set fra et psykologisk perspektiv. *Psyke & Logos*, 21, 204-209.
- ØSTERGAARD, L. (1962). *Formelle skizofrene tankeforstyrrelser*. København: Munksgaard.